

Educational Technology & Society. 23(2). Pp. 45–56. [in English]

8. González-Conejero, J. L., García-Peñalvo, F. J., & Therón, R. (2020). SIS and analytics: Educational systems in the digital age. *Education and Information Technologies*. 25. Pp. 509–528. URL: <https://doi.org/10.1007/s10639-019-09977-8> [in English]

9. Healy, M. R., & Root, S. (2017). Integrating databases into social studies education: A case for critical data literacy. *Social Education*. 81(5). Pp. 297–302. [in English]

10. Kolomoiets, T., Shyshkina, M., & Popel, M. (2020). Development of information and educational environment in Ukrainian universities. *CEUR Workshop Proceedings*. 2732. Pp. 102–114. [in English]

11. Kruse, G. (2019). Education data systems and the future of personalized learning. *Educational Policy Review*. 31(4). Pp. 12–25. [in English]

12. Liu, L., & Wang, Q. (2019). Case-based learning in database education: A study from Chinese universities. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 16(1). 35. URL: <https://doi.org/10.1186/s41239-019-0161-5> [in English]

13. Smalii, I. (2022). Institutional repositories in Ukrainian universities: Modern state and development prospects. *Open Educational E-Environment of Modern University*. 13. Pp. 143–157. URL: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2022.1311> [in English]

14. UNESCO. (2019). Artificial Intelligence in Education: Challenges and Opportunities for Sustainable Development. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366994> [in English]

15. Wayman, J. C. (2005). Involving teachers in data-driven decision making: Using computer data systems to support teacher inquiry and reflection. *Journal of Education for Students Placed at Risk*. 10(3). Pp. 295–308. URL: https://doi.org/10.1207/s15327671espr1003_5 [in English]

16. Wiley, D. (2014). The access compromise and the 5th R. Iterating toward openness. URL: <https://opencontent.org/blog/archives/3221> [in English]

17. Williams, T., & Ricci, T. (2021). Leveraging student data for academic interventions: Emerging practices and policies. *Journal of School Administration Research and Development*. 6(1). Pp. 1–9. URL: <https://doi.org/10.32674/jsard.v6i1.2789> [in English]

18. Yurchenko, A., Rozumenko, A., Rozumenko, A., Momot, R., & Semenikhina, O. (2023). Cloud technologies in education: the bibliographic review. *Informatyka, Automatyka, Pomiar W Gospodarce I Ochronie Środowiska*. 13(4). Pp. 79–84. URL: <https://doi.org/10.35784/iapgos.4421> [in English]

19. Volkova, T.V., Velychko, N.O., Hyrylovska, I.V., & Zakatnov, D.O. (2012). Informatsiino-analitychne upravlinnia osvithnomy systemamy: metodychny posibnyk

[Information and analytical management of educational systems: a methodological guide]. K.: Pedahohichna dumka. [in Ukrainian]

20. Semenikhina, O.V., Kharchenko, I.I., & Shyshenko, I.V. (2021). Tsyfrovizatsiia yak osnova udoskonalennia orhanizatsiino-pravovoho zabezpechennia upravlinnia rozvytkom sotsialnoi sfery na rivni terytorialnoi hromady [Digitalization as a basis for improving the organizational and legal support for managing the development of the social sphere at the level of the territorial community]. *Publichne upravlinnia i administruvannia v Ukraini* – Public management and administration in Ukraine. 26. S. 62–66. <https://doi.org/10.32843/pma2663-5240-2021.26.12> [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

БЕСПАЛІЙ Владислав – аспірант кафедри інформатики Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Наукові інтереси: освітні бази даних: аналіз практичних кейсів.

ШАМОНЯ Володимир – кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри інформатики Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Наукові інтереси: освітні бази даних: аналіз практичних кейсів.

СЕМЕНІХІНА Олена – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інформатики Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Наукові інтереси: освітні бази даних: аналіз практичних кейсів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

BESPALYI Vladyslav – Postgraduate student of the Department of Informatics, Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko.

Scientific interests: educational databases: analysis of practical cases.

SHAMONIA Volodymyr – Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Informatics, Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko.

Scientific interests: educational databases: analysis of practical cases.

SEMENIKHINA Olena – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Informatics, Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko.

Scientific interests: educational databases: analysis of practical cases.

Стаття надійшла до редакції 15.05.2025 р.

Стаття прийнята до друку 25.05.2025 р.

УДК 37.014

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-219-297-301

ДУДКА Тетяна –

доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та психології професійної освіти Київського авіаційного інституту
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4216-1083>
e-mail: kiev.professor@gmail.com

ІНТЕГРАЦІЙНІ ВИМІРИ АДАПТАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО АКАДЕМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА

Проведено теоретичний аналіз впливу національного академічного середовища на удосконалення адаптаційно-інтеграційних процесів, що відбуваються з іноземними студентами в існуючих реаліях наявного соціокультурного простору приймаючої сторони.

Зуважено, що одним із показників рівня ефективності та якості надання освітніх послуг вищою школою слугує індикатор чисельності іноземних студентів.

Акцентовано увагу на системному оновленні дидактичного інструментарію вищої школи, що свідчить про невинну модернізацію педагогічних систем відповідно до сучасних вимог та запитів наявного ринку праці.

Підкреслено необхідність ознайомлення іноземних студентів з особливостями національно-культурного багатоманіття з метою підвищення рівня впізнаваності України на світовій арені.

Узагальнено дотичність до титульної феноменології дефініції акультурації та крос-культурної взаємодії.

Презентовано міждисциплінарну проекцію феномена інтеграції іноземних студентів в освітній простір приймаючої країни крізь призму взаємопов'язаних компонентів: історіософського, соціокультурного, психологічного, дидактичного та педагогічного.

Унаочнено процес інтеграції іноземних студентів в освітній простір приймаючої країни у фокусі трьох етапного структурного утворення. Продемонстровано компонентну структуру феномена інтеграції іноземних студентів в освітній простір приймаючої країни.

Виокремлено на особистісному рівні іноземних студентів двовекторність адаптаційно-інтеграційних перетворень, віддзеркалених крізь призму соціально-побутового та академічного аспектів.

Підсумовано, як опинившись у нових соціокультурних реаліях буття, зіштовхнувшись з мовним бар'єром, зустрівшись з своєрідними академічними та побутовими умовами носії інокультурних традицій зберігає свою національну ідентичність успереч зовнішнім викликам.

Узагальнено, що досліджувана феноменологія володіє достатнім рівнем теоретичної та праксеологічної цінності, як для сучасного академічного середовища, так і для держави у цілому.

Ключові слова: іноземні студенти, акультурація, крос-культурна взаємодія, адаптація, національне академічне середовище.

DUDKA Tetiana –

Doctor of Pedagogical Sciences,

Professor of the Department

Pedagogy and Psychology of Vocational Education

Kyiv Aviation Institute

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4216-1083>

e-mail: kiev.professor@gmail.com

INTEGRATION DIMENSIONS OF ADAPTATION OF FOREIGN STUDENTS TO THE NATIONAL ACADEMIC ENVIRONMENT

The modern educational landscape is marked by several conceptual approaches that are characteristic of the national education system. At the same time, there is a systematic update of didactic tools, which indicates the continuous modernization of pedagogical systems to meet modern requirements and requests of the current labor market.

An important indicator of the quality of educational and scientific services is the competitiveness of the educational and institutional structure in the international arena. In the focus of such a comprehensive analysis of competitiveness indicators, the indicator of the number of foreign students stands out. This clearly reflects the efficiency and quality of educational services (both from a general scientific and professional perspective).

Due to such systemic formations, an economic marker of the interest of educational institutions to become more attractive centers for applicants from different corners of the globe is clearly formed. Concurrently, the issue of finding and implementing such a spectrum of innovative approaches would ensure the growth of interest in an increasing progression. This is even more capable of strengthening the economic security of the state and remains relevant.

In the national traditions of each country, an established understanding has been formed that the more presentable the educational institution is, the more successful the subsequent personal integration into the world of new opportunities and technologies will be. The path of such "integration" is laid by successful markers that broadcast the positive experience of life abroad.

Obviously, the above-described tendency in the perception of educational reality also indicates the relevance of the vector of international state policy at the sectoral level to such processes. After all, the state is no less interested than the educational institution in the entry of foreign residents with the prospect of increasing profitability from their stay on the national territory.

Key words: foreign students, acculturation, cross-cultural interaction, adaptation, national academic environment.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Проблематичний характер повномасштабного вторгнення привніс на порядок денний цілу низку питань, розгляд яких потребує повнопланового відрефлексування на усіх рівнях соціокультурного буття. Одним з таких питань є вектор поглиблення міждержавної співпраці, з метою більш ефективної протидії збройній агресії східного недобросусіда, та побудови міцного фундаменту міжнародної інтеграції на паритетних засадах взаємозацікавленої колаборації. Паралельним чином нарізало нагальне питання міжнародних полігалузового функціонування до міжнародних вимог та стандартів, що актуалізувало питання подальшого освітнього реформування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фрагментарна аспективість висвітлення досліджуваної феноменології сьогодні прослідковується на сторінках цілої низки праць українських учених, зокрема: Л. Алексеєнко-Лемовської, Т. Завгород-

ньої, М. Садового, В. Сиротюка, О. Сухомлинської, О. Філоненко, М. Чумака та інших. Проте, досі не набуло самостійного висвітлення досліджуване на сторінках тематичних праць, що актуалізувало формулювання заявленої тематики.

Мета статті – здійснити теоретичний аналіз впливу національного академічного середовища на удосконалення адаптаційно-інтеграційних процесів, що відбуваються з іноземними студентами в існуючих реаліях наявного соціокультурного простору приймаючої сторони.

Виклад основного матеріалу дослідження. Векторні євроінтеграційні перетворення та зорієнтованість нашої держави увійти врешті-решт до складу Євросоюзу розставило відповідні акценти щодо організації освітнього ландшафту на теренах нашої держави. Дане питання відштовхнулося, зокрема, й від критичного аналізу на адресу наших закладів вищої освіти (ЗВО), яким не вдалося зайняти лідируючих позицій у рей-

тингових списках на міжнародному галузевому рівні.

Поряд із такими критичними твердженнями, на дихотомічному рівні сформувався й інший спектр питань, пов'язаних із науковим обґрунтуванням рівня унікальності природи національного академічного середовища та неприпустимості зведення функціонування усієї системи до спільного уніфікаційного знаменника [1; 2]. Адже така система сформувалася під впливом цілої низки екзогенних та ендогенних факторів, які залишили суттєвий відбиток на траєкторії історично-галузевого поступу. Такий характер поступу маркувався викликами та завданнями перспективного соціально-економічного, політичного та культурного розвитку. Безумовним чином, негативний відголосок на траєкторії феноменологічного поступу залишили й ідеологічні обмеження, які використовували інструментарій освіти для імплементації політичних завдань і підпорядкування суспільного буття (зокрема, у всіх вимірах функціонування соціальних інститутів) до власних можновладних інтересів. Незважаючи на такий негативний вплив політичних детермінант, освітній вектор зберіг у собі надмісний національний стрижень, що віддзеркалює нині рівень самобутності українського народу, культурного поступу та прагнення до незалежності [2].

Сьогодні сучасний освітній ландшафт відзначається цілою низкою концептуальних підходів, які є характерними для національної системи освіти [1; 2]. У той же час спостерігається систематичне оновлення дидактичного інструментарію, що свідчить про неупинну модернізацію педагогічних систем відповідно до сучасних вимог та запитів наявного ринку праці.

Доволі важливим індикатором якості надання освітньо-наукових послуг є показник конкурентоспроможності академічної структури на міжнародній арені. У фокусі такого комплексного аналізу показників конкурентоспроможності, помітним чином виокремлюється й індикатор чисельності іноземних студентів, що найбільш яскраво віддзеркалює ефективність та якість надання освітніх послуг (як із позицій загальнонаукової, так і з професійної точок зору).

У силу таких системних утворень зрозумілим чином формується й економічний маркер зацікавленості освітніх інституцій ставати більш привабливішими концентрами для абітурієнтів з різних куточків земної кулі. У той же час, актуальним залишається питання щодо пошуку та імплементації такого спектру інноваційних підходів, які б забезпечили зростання зацікавленості у вимірах зростаючої прогресії, що ще б більшою мірою підсилило б економічну безпеку нашої держави.

Судячи з історичного досвіду соціокультурного буття, у традиціях кожної країни сформувалося усталене розуміння того, що чим презентабельнішою є освітня інституція – тим успішнішою буде подальша особистісна інтеграція у світ нових можливостей та технологій. За очікуваною результативністю, шлях такої «інте-

рації» прокладатиметься довгою стежкою успішних маркерів, які транслюватимуть позитивний досвід життя закордоном.

Вочевидь вище охарактеризована тенденційність сприйняття освітньої реальності засвідчує і про дотичність до наведених процесів вектору міжнародної державної політики на галузевому рівні. Адже, держава не менш ніж освітня інституція, предметно зацікавлена у в'їзді іноземних резидентів з перспективою зростання прибутковості від їх перебування на національних теренах [2].

Проте, поряд із економічними детермінантами, які безумовно формують привабливий ландшафт для подальшої галузевої розбудови, існує доволі багато суттєвих питань, які пов'язані з необхідністю системного удосконалення навчально-виховного та розвиваючого простору для іноземних гостей. У цьому ключі, доволі перспективним є напрям наукового пошуку у розрізі ідентифікації цілісного спектру факторів, які суттєвим чином позначаються на ефективності процесів адаптації та інтеграції іноземних студентів до умов реального освітнього середовища, з метою подолання лімітаційних бар'єрів подальшого особистісного становлення і розвитку у нових територіально-культурних умовах. Подолання таких бар'єрів повинно прокладатися шляхом створення нових багатовекторних умов для багатосторонньої особистісної співпраці суб'єктів пізнання з широким колом учасників освітнього процесу. Такі багатовекторні умови обов'язково повинні включати ознайомлення іноземних студентів з особливостями національно-культурного багатоманіття з метою підвищення рівня впізнаваності України на світовій арені [1; 2].

Таким чином, важливим у цьому напрямі науково-педагогічної діяльності є необхідність залучення іноземних студентів до процесу освоєння національного та культурного багатства нашої держави [1; 2]. Саме такий характер галузевої взаємодії покликаний утвердити на загальнодержавному рівні пріоритетність міжнародного співробітництва та глибинний компаративний аналіз паритетного партнерства вже й на рівні світового співтовариства, з урахуванням цінностей культурного, економічного, соціального та політичного поступу нашої держави. Такий вимір міжнародних галузевих взаємодій усталено називати інтеграційним.

На території західних країн феномен адаптації суб'єкта пізнання до нового інокультурного простору отримав назву «акультурація». Змістове наповнення останнього поєднує у собі необхідність засвоєння іноземним суб'єктом пізнання національно-культурних цінностей внаслідок тривалого перебування на території іноземної країни. Саме феномен акультурації уможливорює продуктивне засвоєння іноземними студентами глибин української історії, культури та побуту. Шлях такого поетапного освоєння маркується елементами ефективної міжнаціональної взаємодії та апеляції до набутого шляхом освоєння нового.

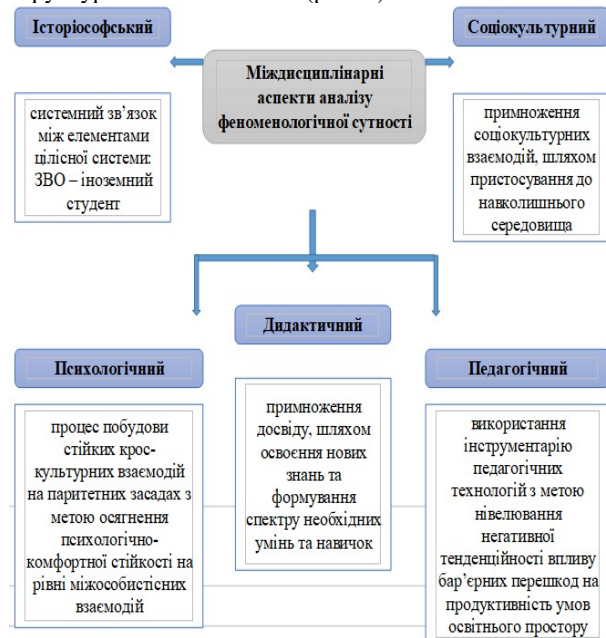
Ще одним «прилеглим» дефінітивним утворенням, необхідним для освоєння глибин

досліджуваної феноменології є дефініція крос-культурна взаємодія. Остання передбачає глибинність міжкультурної адаптації та продуктивність міжособистісної взаємодії шляхом побудови стійких суб'єкт-суб'єктних відносин на засадах паритетності та толерантності.

В історіософському вимірі феномен інтеграції трактується з онтологічних позицій, як системний «компілянт» між елементами цілісного, яке з процесуальної точки зору віддзеркалює напрям розвитку системи в сукупності взаємозв'язаних елементів. Такий характер взаємодії сукупних складових приводить до формування єдиної цілісної системи, яка вже набуває у просторово-часовому вимірі нових якостей та властивостей. Поряд із феноменом інтеграції (передбачаючої рух від загального до одиничного з метою надбудови цілісної системи) існує й інший феномен – диференціації. Останній відзначається глибинною сфокусованістю на формування єдиного інтеграційного утворення, з сукупністю притаманних йому рис та характеристик.

Проте, історіософський характер екстраполяції досліджуваного на загальнонаукову канву не вичерпує міждисциплінарного предметного дискурсу. З метою узагальнення досліджуваного доцільно унаочнити спектр міждисциплінарних взаємодій (див. рис. 1).

Дані рис.1 підтверджують, що досліджувана фенологія є доволі складним соціально-психологічним процесом, який пронизаний цілою низкою інформаційно-комунікативних, технологічно-організаційних та організаційно-інфраструктурних особливостей (рис. 2).

Екстраполюючи загальнонауковий феномен адаптації та інтеграції на канву інтерпретації процесу входження іноземних студентів в національне академічне середовище, у якому вони навчаються, варто виокремити наступні етапи цього процесу (див. рис. 2).

На феноменологічному рівні національне академічне середовище постає як складна педагогічна система, репрезентована сукупністю мети, цілей, засобів та методів навчання, виховання то розвитку суб'єктів впізнання (рис. 2). На рівні такої системи створюються найоптимальніші умови для особистісної реалізації та соціалізації усіх без винятку учасників освітнього процесу.

Крізь призму комплексного аналізу процесів адаптації та інтеграції іноземних студентів в національне академічне середовище приймаючої країни (рис. 2) не можливо оминати увагою надзвичайно важливий процес суб'єктної соціалізації в інокультурний простір. Опинившись у нових соціокультурних реаліях буття, зіштовхнувшись з мовним бар'єром, зустрівшись із своєрідними академічними та побутовими умовами носій інокультурних традицій зберігає свою національну ідентичність усупереч зовнішнім викликам [1]. У фокусі таких процесів, основним завданням національного академічного середовища є необхідність створення найоптимальніших умов для особистісної адаптації та інтеграції іноземних студентів до нових умов соціокультурного буття з метою максимального зниження стресових виявів у вимірах реального часопростору.

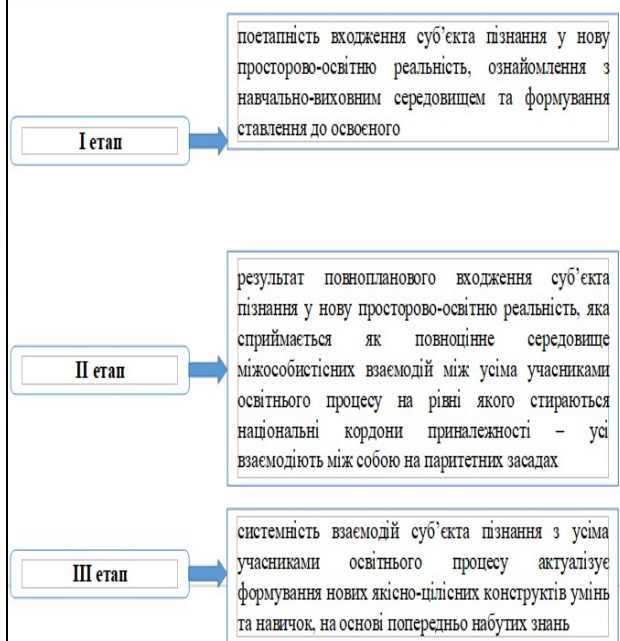

Рис.2. Адаптація та інтеграція іноземних студентів в освітній простір приймаючої країни

На фоні аналізу таких інтеграційних особливостей не можливо оминати увагою і феномен психологічної адаптації іноземного студента до інокультурного середовища, адже продуктивність персональної адаптації багато у чому визначається саме психологічною складовою.

Дані рис.2 підтверджують той факт, що феномен інтеграції іноземних студентів в освітній простір приймаючої країни насправді виступає не як фрагментарне явище, а передусім як системне

(рис. 2). У розрізі такої високосистемності спостерігається детермінація особистісних якостей суб'єкта пізнання під впливом цілої низки екзогенних факторів (рис. 2).

Беручи до уваги педагогічні та соціокультурні особливості, на особистісному рівні феноменологічне функціонування поєднує у собі наступну трикомпонентну структуру: емоційно-вольову, акмеологічну та діяльнісно-поведінкову (див.рис. 3).

Кожен з наведених у рис.3 компонентів віддзеркалює сукупний взаємозв'язок суб'єктивних та об'єктивних детермінант, які корелюють систему феноменологічного функціонування (рис. 3).

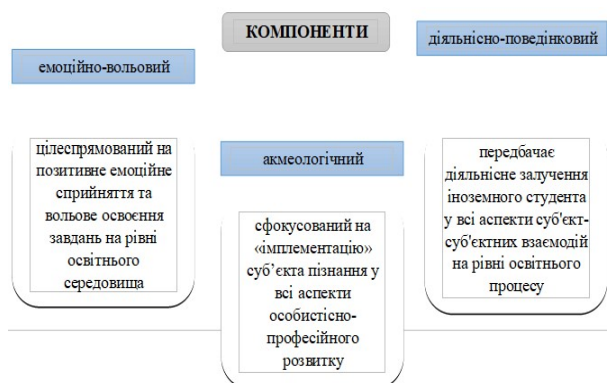

Рис.3. Компонентна структура феноменів адаптації та інтеграції іноземних студентів в освітній простір приймаючої країни

У фокусі такого наукового відрефлексування не можливо оминати увагою двовекторність адаптації та інтеграції іноземних студентів до умов приймаючої сторони: з одного боку, соціально-побутовий, а з іншого – академічний. Якщо перший аспект є доволі простим для усвідомлення і передбачає універсальність поведінково-діяльнісних починів, націлених на пришвидшення процесу цілісної особистісної імплементації у реально існуючий простір соціальних взаємозв'язків та наявних побутових особливостей. Зовсім інший аспект – академічний увібрав у себе необхідність імплементації інтегративного підходу в навчально-виховні та розвиваючі реалії вищої школи. І саме такий інтегративний аспект повинен націлюватися на подолання надмірної схоластики, формування на особистісному рівні такого спектру нейронних взаємозв'язків, які б забезпечили нашарування знанневого конструкту і сприяли розбудові цілісної системи, а не апелювали до використання змістового «контенту» лише для задоволення потреб тієї, чи іншої системи.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. На основі проведеного дослідження можемо зробити висновок, що феноменологічне функціонування досі не набуло виразного характеру самостійного предмету дослідження. У той же час, досліджуване володіє достатнім рівнем теоретичної та праксеологічної цінності, як для академічного середовища розвитку сучасної вищої школи, так і для держави у цілому. З практичної точки зору, «нашарування»

навчально-виховних та розвиваючих завдань для представників іноземних студентів на базі проукраїнських освітніх реалій нерідко набуває імпровізаційного характеру, здебільшого без використання потенціалу теоретичних напрацювань у цьому напрямку. Національно-зорієнтований підхід у цьому аспекті повинен виступити у ролі стрижневого утворення, на базі якого вибудовується крос-культурна взаємодія між усіма учасниками освітнього процесу та засадах паритетності та толерантності.

У фокусі тематичного опрацювання, перспективність реалізації подальших наукових пошуків вбачаємо у вивченні переліку лімітаційних факторів, які протидіють успішній інтеграції іноземних студентів в освітній простір приймаючої країни. Такий напрям у майбутньому уможливить формування високоефективних педагогічних умов для успішного феноменологічного функціонування на академічному рівні усіх без винятку освітніх інституцій у фокусі реалізації завдань повоєнної відбудови України.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Закон України Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності. 13.12.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>
2. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. Розпорядження КМУ від 23 лютого 2022 р. No 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80>

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy Pro osnovni zasady derzhavnoi polityky u sferi utverdzhennia ukrainskoi natsionalnoi ta hromadianskoi identychnosti. 13.12.2022. [The Law of Ukraine On the Basic Principles of State Policy in the Field of Affirming Ukrainian National and Civil Identity]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text> [in Ukrainian]
2. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022-2032 roky. (2022). [On the approval of the Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022-2032]. Rozporiadzhennia KМУ No 286-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80> [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ДУДКА Тетяна – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та психології професійної освіти Київського авіаційного інституту.

Наукові інтереси: загальна педагогіка та історія педагогіки, туризмологія.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

DUDKA Tetiana – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department pedagogy and psychology of vocational education Kyiv Aviation Institute.

Scientific interests: general pedagogy and history of pedagogy, tourism.

Стаття надійшла до редакції 13.05.2025 р.

Стаття прийнята до друку 24.05.2025 р.